

તૌહિટે અસ્મા-વ-સિફત

(શુભ નામો અને ગુણોમાં અલ્લાહનું એક હોવું)

એક મોભિન અલ્લાહ તુખાલાના વિભિન્ન નામો અને તેના વિભિન્ન ગુણો પર વિશ્વાસ રાખે છે. આ નામો અને ગુણોનો અમુક અંશે ઉલ્લેખ કુર્અનમાં છે અને અમુક અંશે હદીસોમાં છે, અને અમુક એ છે, જેમને અલ્લાહ તખાલાએ આપણાને નથી બતાવ્યા, માત્ર તેના જ્ઞાનમાં છે, જેમ કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ પોતાની હુઆમાં કહે છે :

«اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمِّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْتَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ إِنَّكَ».

અનુવાદ : હે અલ્લાહ ! હું તારાથી યાચના કરું છું દરેક એ નામ દ્વારા જે તારા માટે વિશાળ છે, જેનાથી તે પોતાને નિર્દિષ્ટ કરી રાખ્યો છે, અથવા તે તેને પોતાના ગ્રંથમાં અવતરિત કરેલ છે, અથવા તે પોતાના સર્જનોમાંથી કોઈને શિખવાદેલ છે, અથવા તેને તે પોતાના માટે પોતાના જ્ઞાનના વર્તુળમાં વિશેષરૂપે પોતાની જાત સુધી સીમિત અને સુરક્ષિત કરી રાખેલ છે.” (અહમદ)

એક મુસ્લિમ અલ્લાહના નામોનો પરિચય રાખે છે અને તેનાથી જ અલ્લાહને પોકારે છે. અલ્લાહનો ઈરશાદ છે :

﴿قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيَّاً مَا تَدْعُونَ فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ ١١٠ ﴿الإِسْرَاءُ﴾

અનુવાદ : “કહી દો કે અલ્લાહને અલ્લાહ કહીને પોકારો કે રહમાન કરીને, જે નામથી પોકારશો તમામ સારા અને શુભ નામો તેનાં જ છે.” (સૂર: અલ-ઈસરા, આ. ૧૧૦)

બીજી જગ્યાએ ફરમાવ્યું :

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا﴾ ١٨٠ ﴿الْأَعْرَافُ﴾

અનુવાદ : “અને સારા-સારા નામો અલ્લાહ માટે જ છે, તેથી આ નામોથી જ અલ્લાહને ઓળખવાનું રાખો.” (સૂર: આ'રાફ, આ. ૧૮૦)

અલ્લાહ તુખાલાના આ નામોની સંખ્યા ૮૮ છે. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«إِنَّ اللَّهَ تِسْعَةَ وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مِنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ»

અનુવાદ : “અલ્લાહ તુખાલાના ૮૮, અર્થાત્ એકસોમાં એક ઓછા, નામ છે. જે તેને સમજીને ગણતો રહે તે જમતનો હકદાર છે.” (મુતાહિક અલયહિ)

અહ્લાહના નામો તેના જ માટે વિશાળ છે, તેથી તેને એ જ નામોથી પોકારવો જોઈએ, જે તેણે સ્વયં બતાવ્યા છે, અથવા રસૂલુલ્હાહ લિલ્હ એ જેની આપણાને શિક્ષા આપી છે.

અહ્લાહ તૃથાલાના ૮૮ નામો આ છે :

الرَّحْمَنُ، الرَّجِيمُ، الْمَلِكُ، الْقُدُوسُ، السَّلَامُ، الْمُؤْمِنُ،
 الْمُهَيْمِنُ، الْعَزِيزُ، الْجَبَارُ، الْمُتَكَبِّرُ، الْخَالِقُ، الْبَارِيءُ،
 الْمُصَوِّرُ، الْغَفَارُ، الْقَهَّارُ، الْوَهَابُ، الرَّزَاقُ، الْفَتَّاحُ، الْعَلِيمُ،
 الْقَابِضُ، الْبَاسِطُ، الْخَافِضُ، الرَّافِعُ، الْمُعِزُّ، الْمُذْلُّ، السَّمِيعُ،
 الْبَصِيرُ، الْحَكَمُ، الْعَدْلُ، الْلَّطِيفُ، الْخَبِيرُ، الْخَلِيمُ، الْعَظِيمُ،
 الْغَفُورُ، الشَّكُورُ، الْعَلِيُّ، الْكَبِيرُ، الْحَفِيظُ، الْمُقِيتُ،
 الْحَسِيبُ، الْجَلِيلُ، الْكَرِيمُ، الرَّقِيبُ، الْمُجِيبُ، الْوَاسِعُ،
 الْحَكِيمُ، الْوَدُودُ، الْمَاجِيدُ، الْبَاعِثُ، الشَّهِيدُ، الْحَقُّ،
 الْوَكِيلُ، الْقَوِيُّ، الْمَاتِينُ، الْوَلِيُّ، الْحَمِيدُ، الْمُحْصِنُ،
 الْمُبْدِيُّ، الْمُعِيدُ، الْمُخْيِّرُ، الْمُمِيتُ، الْحَيُّ، الْقَيُومُ،
 الْوَاجِدُ، الْمَاجِدُ، الْوَاحِدُ، الصَّمَدُ، الْقَادِرُ، الْمُقْتَدِرُ،
 الْمُقْدَمُ، الْمُؤَخِّرُ، الْأَوَّلُ، الْآخِرُ، الظَّاهِرُ، الْبَاطِنُ، الْوَالِيُّ،
 الْمُتَعَالُ، الْبَرُّ، التَّوَابُ، الْمُنْتَقِمُ، الْعَفْوُ، الرَّوْفُ، مَالِكُ
 الْمُلْكِ، دُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، الْمُقْسِطُ، الْجَامِعُ، الْغَنِيُّ،
 الْمُغْنِيُّ، الْمَانِعُ، الْضَّارُّ، النَّافِعُ، النُّورُ، الْهَادِيُّ،
 الْبَدِيءُ، الْبَاقِيُّ، الْوَارِثُ، الرَّشِيدُ، الصَّبُورُ.

આ નામો ઉપરાંત કુઅન્નની આયતો અને નબી લિલ્હ ની આયતો અને નબી પણ ઉલ્લેખ છે :

આલિમુલ ગૈબિ વશ-શાહાદહ (દશ્ય-અદ્શયનો જાતા) :

કુઅન્નની આયત છે –

﴿ عَلِمَ الْغَيْبٌ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴾ ٣٦ ﴿الجن: ٢٦﴾

અનુવાદ : “તે દશ્યનો જાણવાવાળો છે અને પોતાના ગૈબ (અદ્શય, પરોક્ષ)ની જાણકારી કોઈને આપતો નથી.” (સૂર: જિન, આ. ૨૬)

બીજુ જગ્યાએ છે :

﴿ عَلِمَ الْغَيْبٌ وَالشَّهِيدَةٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَيْرُ ﴾ ٧٣ ﴿الأنعام: ٧٣﴾

અનુવાદ : “તે જ્ઞાતા છે ધૂપાયેલી વસ્તુઓનો અને જાહેર વસ્તુઓનો પણ, અને એ જ છે ખૂબ તત્ત્વદર્શી, સર્વજ્ઞાતા.” (સૂર: અન્ઝામ, આ.૭૩)

સરીઉલ હિસાબ : અલ્લાહ ત્રાલા કુર્અનમાં ફરમાવે છે :

﴿إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾^{٥١} إبراهيم:

અનુવાદ : “નિઃસંદેહ, અલ્લાહ ત્રાલાને હિસાબ લેવામાં કંઈ વાર લાગવાની નથી”
(સૂર: ઈશ્રાહીમ, આ.૫૧)

મુકલિસિબુલ કુલૂબ : રસૂલુલ્લાહ ﷺ ની દુઆના શબ્દો આ પ્રમાણે છે :

«يَا مُقْلَبَ الْفُلُوبِ تَبْتُ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»

અનુવાદ : “હે અલ્લાહ ! હે હદ્યોને પલટાવવાવાળા ! અમારા હદ્યોને પોતાના દીન પર જમાવી ટે.”
(તિરમિઝી)

વાસ્તવિકતા એ છે કે એક મુસલમાન હંમેશા પોતાના દીન અને ઈમાન પર દૃઢતાની દુઆ કરતો રહે છે. આ જ ભાવનાને અલ્લાહ ત્રાલાએ દુઆની શૈલીમાં આ રીતે ફરમાવી છે :

﴿رَبَّنَا لَا تُزِغْ فُلُوبِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَابُ ﴾^٨ آل عمران:

અનુવાદ : “હે અમારા રબ ! અમને માર્ગદર્શન આપ્યા પછી અમારા હદ્ય વિકૃત ન કરી ટે અને અમને પોતાના પાસેથી દયા પ્રદાન કર. ચોક્કસ, તું જ ખૂબ પ્રદાન કરવાવાળો છે.”

(સૂર: આલે ઈમરાન, આ.૮)

રફીઉદ્-દરજાત : અલ્લાહે ફરમાવ્યું :

﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ دُوَّالُ الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ

يَوْمَ النَّلَاقِ ﴾^{١٥} غافر:

અનુવાદ : “ઉચ્ચ દરજાવાળો, અર્શ (રાજ-સિંહાસન)નો માલિક, તે પોતાના બંદાઓમાંથી જેના પર ઈચ્છે છે વહી અવતરિત કરે છે, જેથી તે મુલાકાતના દિવસથી ઉરાવે.” (સૂર: ગાફિર, આ. ૧૫)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ફરમાવ્યું :

«إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفِيقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرَّفِيقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ»

અનુવાદ : “અલ્લાહ ત્રાલા નરમ (સૌભ્ય) છે અને નરમી (સૌભ્યતા)ને પસંદ કરે છે અને નરમી પર તે એવું-એવું પ્રદાન કરે છે, જે કઠોરતા અને કડકાઈ પર પ્રદાન કરતો નથી.” (મુસ્લિમ)

એક અન્ય હદીસ છે : «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ»

અનુવાદ : “અલ્લાહ ત્રાલા ‘જમીલ’ (સુંદર) છે અને સુંદરતાને પસંદ કરે છે.” (મુસ્લિમ)

એ અન્ય હદીસમાં છે કે : «إِنَّ اللَّهَ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجَوَادَ، وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الْأَحْلَاقِ وَيَكْرِهُ سَفَسَافَهَا»

અનુવાદ : “નિઃશંક, અલ્લાહ ત્રાલા ઉદાર છે, ઉદારતાને અને સખાવતને પસંદ કરે છે, ઉચ્ચ નૈતિકતાને પસંદ કરે છે અને અનૈતિકતાને નાપસંદ કરે છે.” (બયહકી)

એક બીજી હદીસ છે : «إِنَّ اللَّهَ عَزُّ وَجَلَّ حَيِّ سِتِّرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ»

અનુવાદ : “અલ્લાહ ત્રાલા દરગુજર કરવાવાળો અને સહિષ્ણુ, શિષ્ટ અને બીજાઓની ખામીઓને છુપાવવાવાળો છે, શિષ્ટતા અને બીજાઓની ખામીઓને છુપાવવાને પસંદ કરે છે.”

(અબૂ દાઉદ, નિસાઈ, અહમદ)

એક મોભિન અલ્લાહ ત્રાલાના આ નામો પર તેને છાજે એવું ઈમાન રાખે છે. અલ્લાહની જાત સર્વજ્ઞાની અને બધી જ વાતની ખબર રાખવાવાળી છે. સૂદીની કોઈ વસ્તુ તેના જ્ઞાનના વર્તુળની બહાર નથી. માનવી જે કંઈ જાણે છે તે અલ્લાહનું પ્રદાન કરેલ છે. અલ્લાહના જ્ઞાનની ન કોઈ સીમા છે, ન કોઈ અંત. અલ્લાહના આ નામો, જે તેણે આપણાને શીખવાડ્યા છે, તેનું દષ્ટાંત આ આયત છે :

﴿ وَمَا أُوتِيسَمِ مِنَ الْعَلَمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴾
الإسراء: ٨٥

અનુવાદ : “અને તમને ખૂબ જ અલ્ફ જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે.” (સ્વરૂપ: બની ઈસરાઈલ, આ.૮૫)

અલ્લાહ ત્રાલાના ગુણો :

એક મુસલમાન અલ્લાહની જાતની જેમ તેના ગુણો પર પણ ઈમાન રાખે છે. અલ્લાહના આ ગુણો તેના સુંદર નામોની જેમ અત્યંત ઉચ્ચ, પવિત્ર અને પ્રિય છે. અલ્લાહના આ ગુણો તેના રબ હોવા અને ઈલાહ (ઉપાસ્ય) હોવાના તકાદાઓમાંથી છે. આ નામો અને ગુણોનું ‘નૂર’ (પ્રકાશ) અને મહિમા મોભિન પોતાના હૃદયમાં અનુભવે છે. આ ગુણો ‘કમાલી’ (ઈશ્વરીય પરિપૂર્ણતાને દર્શાવનારા ગુણો) પણ છે અને ‘જલાલી’ (ઈશ્વરીય પ્રતાપ અને ભવ્યતા દર્શાવતા ગુણો) પણ છે. કેટલાક લોકો આને હકારાત્મક અને નકારાત્મક ગુણો (સલબી અર્થાત્ નકારાત્મક-Al-Sifat al-Salbiyah અને સુબૂતી અર્થાત્ હકારાત્મક-Al-Sifat al-Thubutiyyah)માં વહેંચે છે.

